

**UCZYĆ PRZEZ PRAKTYKĘ -
PILOTAŻOWY PROGRAM
DOSKONALENIA NAUCZYCIELI
KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO
BRANŻY MOTORYZACYJNEJ**

Andrzej Brejnak
Hanna Babikowska

**UCZYĆ PRZEZ PRAKTYKĘ -
PILOTAŻOWY PROGRAM
DOSKONALENIA NAUCZYCIELI
KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO
BRANŻY MOTORYZACYJNEJ**

Warszawa 2013

Spis treści

1. Wstęp	7
<i>Hanna Babikowska</i>	
2. Analiza stanu kształcenia uczniów szkół zawodowych branży samochodowej z uwzględnieniem potrzeb pracodawców.....	12
<i>Hanna Babikowska</i>	
3. Przygotowanie zawodowe i możliwości doskonalenia nauczycieli branży samochodowej do realizacji kształcenia praktycznego	19
<i>Hanna Babikowska</i>	
4. Działania promocyjne w celu zwerbowania uczestników projektu według przyjętych założeń	25
<i>Hanna Babikowska</i>	
5. Przygotowanie praktyk krajowych	27
5.1. Programy praktyk krajowych	27
<i>Hanna Babikowska</i>	
5.2. Regulamin i programy praktyk.....	36
<i>Hanna Babikowska</i>	
5.3. Wytypowanie przedsiębiorstw do odbywania praktyk krajowych <i>Hanna Babikowska</i>	41
5.4. Rekrutacja uczestników praktyk.....	44
<i>Hanna Babikowska</i>	
6. Przygotowanie praktyk zagranicznych	46
6.1. Programy praktyk zagranicznych	46
<i>Hanna Babikowska</i>	

6.2. Wybór instytucji i przedsiębiorstw, które spełniają założenia projektu do odbywania praktyk zagranicznych <i>Hanna Babikowska</i>	54
6.3. Ustalenie z uczestnikami praktyk terminów i miejsc odbywania praktyk zagranicznych	56
<i>Hanna Babikowska</i>	
7. Ewaluacja i ocena realizacji praktyk krajowych i zagranicznych	57
<i>Hanna Babikowska</i>	
8. Wnioski i rekomendacje	62
<i>Andrzej Brejnak</i>	
9. Podsumowanie.....	65
<i>Andrzej Brejnak</i>	

1. Wstęp

Podstawowym problemem kształcenia zawodowego jest słabe dostosowanie kwalifikacji absolwentów do rzeczywistych potrzeb pracodawców. Przygotowanie absolwenta będzie tym lepsze, im bardziej proces kształcenia będzie zbliżony do rzeczywistej pracy zawodowej i pozwoli uczniowi na wykonywanie w szkole ćwiczeń w warunkach jak najbardziej zbliżonych do tych, jakie spotka w przyszłej pracy. Niedostosowanie kwalifikacji absolwentów szkół zawodowych do potrzeb przedsiębiorców przyczynia się do wysokiej stopy bezrobocia wśród absolwentów (na koniec 2012r. – 25, 8%). Inną przyczyną wysokiego bezrobocia w grupie wiekowej do 25 roku życia jest bardzo duża liczba absolwentów szkół ogólnokształcących a stosunkowo niewielka liczba absolwentów szkół zawodowych. W 1989 r. działało w Polsce 3,4 tys. zasadniczych szkół zawodowych, 10 lat później już o tysiąc mniej.

Nacisk na kształcenie ogólnokształcące przez ostatnie 15 lat spowodował, że dziś mamy 1,8 mln studentów i tylko 770 tys. uczniów w zasadniczych i średnich szkołach zawodowych. Nawet gdyby w Polsce, zgodnie z hasłami była gospodarka oparta na wiedzy, nie sposób tak rozłożonych kwalifikacji pracowniczych racjonalnie spożytkować.

Na jakość kwalifikacji absolwentów szkół zawodowych mają wpływ również rozbieżności pomiędzy treściami kształcenia zawodowego a rzeczywistymi potrzebami rynku pracy. Rozbieżności te są nieuchronne i wynikają z kilku powodów.

Pierwszym powodem, na który mamy niewielki wpływ, jest nienadążanie treści podstaw programowych i programów nauczania za rozwojem technologicznym branży samochodowej. Oferta kształcenia zawodowego musi być oparta na propozycjach

programowych Ministerstwa Edukacji Narodowej. Zgodnie z art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty z późniejszymi zmianami - minister właściwy ds. oświaty i wychowania określa w drodze rozporządzenia podstawy programowe kształcenia w poszczególnych zawodach. Ostatnie, aktualne podstawy programowe określone zostały w 2012r. (Rozp. w spr. podstawy progr. kształcenia w zaw. Dz.U. z 2012 r., poz. 184). Na bazie tych podstaw szkoły opracowują programy nauczania. Programy opracowywane są bez analizy zapotrzebowania na kwalifikacje, której nie można przeprowadzić bez kontaktu z pracodawcami.

Drugim powodem rozmiłowania się umiejętności kształconych w szkole zawodowej z rzeczywistymi potrzebami jest duża rozbieżność w stanie technicznego wyposażenia szkół w porównaniu z technicznym wyposażeniem przedsiębiorstw branży samochodowej. Niskie nakłady na edukację zawodową stają się usprawiedliwieniem dla nauczycieli na zwiększenie nacisku na kształcenie teoretyczne - kosztem zajęć praktycznych. Obecnie bardzo często przygotowanie zawodowe polega na opowiadaniu uczniom, jak wykonuje się poszczególne zadania zawodowe, nie zaś na wykonywaniu określonych czynności i tych zadań.

Jednym z powodów dążenia nauczycieli do przeważającej roli kształcenia teoretycznego jest brak form doskonalenia nauczycieli wzmacniających ich umiejętności praktyczne – czemu przeciwdziała ogłoszenie przez ORE, w ramach Działania 3.4 „Otwartość systemu edukacji w kontekście uczenia się przez całe życie” konkursu pod nazwą „Opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach dla nauczycieli kształcenia zawodowego”. Jak czytamy w dokumentacji konkursu „Jakość kształcenia zawodowego jest wyznaczana między innymi przez stałe dostosowywanie programów i treści kształcenia do dynamicznie zmieniających się

wymagań nowoczesnej gospodarki. Żeby sprostać tym wyzwaniom nauczyciele przedmiotów zawodowych oraz instruktorzy praktycznej nauki zawodu muszą mieć możliwość aktualizowania swojej wiedzy przez bezpośredni kontakt z rzeczywistym środowiskiem pracy w przedsiębiorstwie o profilu odpowiadającym specyfice zawodu, w którym kształcą oraz stosującym nowoczesną technologię, oprzyrządowanie techniczne i rozwiązania organizacyjne”¹.

Udział nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu w praktykach zawodowych, przebiegających w formie pracy na stanowiskach, jakie będą zajmować w przyszłości absolwenci szkół pozwoli na transfer wiedzy i umiejętności dostosowanych do aktualnego poziomu technologii stosowanych w naprawie i obsłudze samochodów.

W ramach tego konkursu firma WYG International Sp. z o.o. opracowała i zrealizowała projekt pn. „UCZYĆ PRZEZ PRAKTYKĘ - pilotażowy program doskonalenia nauczycieli kształcenia zawodowego branży motoryzacyjnej” przeznaczony dla nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu zatrudnionych w szkołach zawodowych kształcących w 4 zawodach branży samochodowej: technik pojazdów samochodowych, mechanik pojazdów samochodowych, elektromechanik pojazdów samochodowych, blacharz samochodowy.

Projekt był realizowany w okresie od 01.06.2011 do 31.05.2013 roku. W tym czasie w istotny sposób zmieniły się akty prawne dotyczące szkolnictwa zawodowego, dlatego w drugim roku realizacji projektu uwzględnione zostały zmiany zapisane w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia

¹ ORE, Dokumentacja konkursowa konkursu otwartego nr 1/POKL/3.4.3/2011, Warszawa, grudzień 2011

2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego oraz Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach.

W ramach projektu nauczyciele uczestniczyli w 3-tygodniowych praktykach zrealizowanych w dwóch etapach: 2 tygodnie w firmach krajowych oraz 1 tydzień w Niemczech, w kraju o długiej tradycji w branży samochodowej. Praktyki umożliwiły nauczycielom doskonalenie głównie w zakresie wykonywania zadań praktycznych. Pilotażowy projekt miał na celu przygotowanie procedury do cyklicznego odbywania praktyk zawodowych w przedsiębiorstwach, gdyż tylko takie praktyki umożliwią nauczycielom zweryfikowanie swojej wiedzy.

Jednym z celów praktyk nauczycieli odbywanych u pracodawców na lokalnym rynku pracy jest uzyskanie informacji - w jakim stopniu realizowane w szkołach programy kształcenia zawodowego są adekwatne do obecnych wymagań pracodawców. Te informacje są niezbędne dla dostosowania przygotowania absolwentów szkół zawodowych do podjęcia zatrudnienia, z uwzględnieniem zróżnicowania występującego lokalnie w tym zakresie. Najskuteczniejszą drogą do realizacji tego celu jest nawiązanie współpracy pomiędzy szkołami i pracodawcami prowadzącymi swoją działalność w tym samym regionie. Taka współpraca powinna przede wszystkim obejmować możliwości odbywania praktyk zarówno przez uczniów jak i przez nauczycieli w lokalnych przedsiębiorstwach.

Zagraniczna część praktyki realizowana była w kraju z tradycjami w zakresie motoryzacji, pozwoliła zobaczyć, poza nowoczesnymi rozwiązaniami technologicznymi, inne sposoby organizowania kształcenia praktycznego w szkołach zawodowych, przy dużym zaangażowaniu pracodawców. Zaangażowanie pracodawców w proces kształcenia zawodowego występujący w Niemczech, tzw.

„Dual System” jest wzorcowym rozwiązaniem w całej Europie i jest kopiowany przez coraz więcej krajów.

2. Analiza stanu kształcenia uczniów szkół zawodowych branży samochodowej z uwzględnieniem potrzeb pracodawców

Projekt pn. „UCZYĆ PRZEZ PRAKTYKĘ - pilotażowy program doskonalenia nauczycieli kształcenia zawodowego branży motoryzacyjnej” realizowany był w okresie wprowadzania dużych zmian w polskim szkolnictwie zawodowym. Nowa klasyfikacja zawodów² i nowe podstawy programowe³, które obowiązują od 1 września 2012 wprowadzają podział zawodów na kwalifikacje. Egzaminy na nadanie pierwszych kwalifikacji odbywają się już w bieżącym roku szkolnym.

W 4 zawodach objętych projektem są wyodrębnione tylko 4 kwalifikacje: w zawodzie technik pojazdów samochodowych będzie możliwość potwierdzania 3 kwalifikacji: M 12 - Diagnostyka oraz naprawa układów elektrycznych i elektronicznych pojazdów samochodowych, M 18 - Diagnostyka i naprawa podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych, M 43 - Organizacja i nadzór obsługi pojazdów samochodowych; w zawodzie blacharz samochodowy wydzielona będzie jedna kwalifikacja: M24 - Naprawa uszkodzonych nadwozi pojazdów samochodowych.

Autorzy podstaw programowych przyjęli założenie że każdy zawód technika będzie zawierał kwalifikacje z pokrewnych zawodów robotniczych i tak w zawodzie elektromechanik samochodowy i mechanik pojazdów samochodowych jest po jednej kwalifikacji

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach

z zawodu technik pojazdów samochodowych. W zawodzie mechanik pojazdów samochodowych będzie kwalifikacja M18 - „Diagnozowanie i naprawa podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych”, a w zawodzie elektromechanik samochodowy M12 - Diagnozowanie oraz naprawa elektrycznych i elektronicznych układów pojazdów samochodowych.

Według tej zasady w nowej klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, która obejmuje 200 zawodów, wyodrębniono tylko 251 kwalifikacji zawodowych: 23 zawody (po 3 kwalifikacje na zawód), 72 zawody (po 2 kwalifikacje na zawód), 98 zawodów (1 kwalifikacja na zawód) i 7 zawodów szkolnictwa artystycznego, dla których nie wyodrębnia się kwalifikacji.

Klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego została tak opracowana, że jest spójna z klasyfikacją zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy w zakresie nazw zawodów i ich symboli cyfrowych i jest podstawowym źródłem informacji przy planowaniu kształcenia zawodowego.

W nowej podstawie programowej kształcenia w zawodach poza wiedzą i umiejętnościami zawodowymi, określono kompetencje personalne i społeczne, które uczeń musi nabyć w procesie kształcenia. Zgodnie z ideą europejskich ram kwalifikacji zostały one opisane, jako oczekiwane efekty kształcenia.⁴

Nowa podstawa programowa została podzielona na trzy tematyczne części: pierwszą uwzględniającą efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów, w tym kompetencje personalne i społeczne, drugą uwzględniającą efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia, stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów i trzecią

⁴ Poradnik dla autorów szkolnych planów nauczania, KOWEZiU, Warszawa 2012

uwzględniając efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach.

W pierwszej części (efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów) znalazły się treści ogólne potrzebne w każdym zawodzie np. bezpieczeństwo i higiena pracy, kompetencje personalne i społeczne.

Druga część obejmująca efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia stanowiące podbudowę do kształcenia w grupie zawodów. Dla celów kształcenia wydzielono, zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego, obszary kształcenia, do których są przypisane zawody „pokrewne”. Obszary te obejmują zawody pogrupowane są pod względem wspólnych efektów kształcenia wymaganych do realizacji zadań zawodowych. Uwzględniając Polską Klasyfikację Działalności wyodrębniono 8 obszarów kształcenia:

- administracyjno-usługowy (A)
- budowlany (B)
- elektryczno-elektroniczny (E)
- mechaniczny i górniczo-hutniczy (M)
- rolniczo-leśny z ochroną środowiska (R)
- turystyczno-gastronomiczny (T)
- medyczno-społeczny (Z)
- artystyczny (S).⁵

Wykonanie zabiegu „wyłączenie przed nawias” efektów kształcenia wspólnych dla grupy zawodów daje możliwość uelastycznienia procesu kształcenia, dając uczniowi możliwość zmiany zawodu np. po pierwszym semestrze czy pierwszym roku kształcenia. Zawody, w których kształcą nauczyciele uczestniczący

⁵ Rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. z 2012 r., poz. 184)

w projekcie UCZYĆ PRZEZ PRAKTYKĘ należą do obszaru M - mechaniczny i górniczno-hutniczy.

Trzecia - główna część podstawy programowej określa opis kształcenia w poszczególnych zawodach zawierający: nazwy i symbole cyfrowe zawodów, zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego, cele kształcenia w zawodach, nazwy kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach, warunki realizacji kształcenia w zawodach, minimalną liczbę godzin kształcenia zawodowego oraz możliwości uzyskania dodatkowych kwalifikacji w zawodach w ramach obszaru kształcenia określonego w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.⁶

Nowe podejście, którego istotną zmianą jest wprowadzenie kwalifikacji zawodowych ma znaczący wpływ na zagadnienie potwierdzania kwalifikacji zawodowych, zmienia też istotnie kształcenie zawodowe z ukierunkowaniem na dostosowanie treści kształcenia do potrzeb pracodawców i wzmocnienie udziału i roli kształcenia praktycznego. W zmienionych przepisach wskazano również ujednoczenie systemu egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe i otwarcie go na efekty uczenia się formalnego, pozaformalnego i nieformalnego oraz włączenie szkół prowadzących kształcenie zawodowe w system kształcenia ustawicznego. Elastyczność w sposobie przygotowania pracownika powoduje, że kwalifikacje zdobyte w procesie kształcenia w szkole zawodowej mogą być uzupełniane w systemie kształcenia kursowego dorosłych. Wychodzi to naprzeciw potrzebom pracodawców branży samochodowej, w której jak pokazują badania aktualnie jest duże zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników. Według danych z badań zamieszczonych na stronach Polskiej Izby Motoryzacji.

⁶ Poradnik dla autorów szkolnych planów nauczania, KOWEzIU, Warszawa 2012

Przeprowadzone przez ManpowerGroup na zlecenie PIM badanie w branży motoryzacyjnej miało na celu poznanie obecnej sytuacji oraz planów firm działających w tym sektorze: największych wyzwań, kierunku rozwoju elastycznych form zatrudnienia, prognoz zatrudnienia w bliższej i dalszej perspektywie, kwestii niedoboru talentów.

Ankieta on-line zrealizowana została w pierwszej połowie marca 2013 r. Respondentami były osoby odpowiedzialne za politykę personalną oraz zarządzający firmami działającymi w branży motoryzacyjnej. Prawie siedmiu na dziesięciu pracodawców (w sumie 67 proc.) zamierza zwiększyć zatrudnienie całkowite w najbliższych kwartałach lub też w dalszej perspektywie. W tym, prawie jedna czwarta firm (24 proc.) zwiększyła zatrudnienie już w I kwartale tego roku. Wprowadzenie redukcji w ciągu najbliższych miesięcy zadeklarował jeden na dziesięciu przedsiębiorców (9 proc.).⁷

Przez branżę motoryzacyjną przeszła w ubiegłym roku wielka fala redukcji zatrudnienia. Sytuacja nie jest jeszcze stabilna, ale firmy powoli uzupełniają braki kadrowe. Według naszych obserwacji realne zatrudnienie rośnie głównie wśród poddostawców działających w branżę motoryzacyjną.

Na branżę motoryzacyjną, wpływ mają również układy polityczne. W obliczu widma zamykania fabryk na Zachodzie Europy, rządy coraz częściej podejmują działania naprawcze. W efekcie, zatrudnienie w polskich oddziałach zachodnich koncernów jest redukowane, a produkcja przenoszona do krajów macierzystych. Z drugiej strony należy pamiętać, że dla firm ważny jest zysk i dlatego zachodnie firmy decydują się na przenoszenie oddziałów do krajów, w których koszty produkcji są niższe a jakość

⁷ <http://pim.pl/branza-motoryzacyjna-bedzie-zwiekszac-zatrudnienie/>

wykonania jest wysoka. I dlatego producenci komponentów, wciąż przenoszą produkcję do Polski.

Pozyskanie odpowiednich pracowników stanowi wyzwanie dla pracodawców z branży motoryzacyjnej. Ponad połowa z nich ma trudności z pozyskaniem kandydatów na istotne dla działalności firmy stanowiska (55 proc.). Podstawową przyczyną tego stanu jest brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami, który wynika przede wszystkim z wysokich wymagań pracodawców, ograniczonej liczby specjalistów na rynku lokalnym – zarówno inżynierów, jak i pracowników z wykształceniem zawodowym a także braku mobilności kandydatów.⁸

Niestety badania te wykazały, że kwalifikacje zdobyte w szkołach zawodowych nie mają dla pracodawców takiego znaczenia jak doświadczenie w branży motoryzacyjnej. Zdecydowana większość badanych przedsiębiorców (88 proc.) uznała, że kluczowe kompetencje są zdobywane przez pracowników w trakcie pracy a nie na etapie edukacji. Należy jednak pamiętać, że badania te dotyczyły pracowników wykształconych w szkołach zawodowych według starych podstaw programowych.

Nowe przepisy dotyczące podziału zawodów na kwalifikacje odpowiadają na potrzeby pracodawców, którzy podkreślali, że dotychczasowy sposób kształcenia nie odpowiada aktualnym potrzebom rynku. Zgodnie z nowymi przepisami, egzaminy na poszczególne kwalifikacje nie będą przeprowadzane po zakończeniu nauki w szkole, tak jak obecnie jest przeprowadzany egzamin zawodowy, lecz na różnych etapach nauki. W przypadku egzaminu przeprowadzanego w zakresie jednej kwalifikacji uczeń będzie uzyskiwał świadectwo zdobycia tej kwalifikacji, a po zdaniu wszystkich kwalifikacji wymaganych

⁸ <http://pim.pl/branza-motoryzacyjna-bedzie-zwiekszac-zatrudnienie/>

w danym zawodzie otrzyma dyplom. Biorąc pod uwagę konieczność ciągłego rozwoju zawodowego pracownika i konieczności dokształcania i doskonalenia zawodowego powinna być możliwość potwierdzania jeszcze mniejszych porcji wiedzy i umiejętności np. zadań zawodowych.

Potrzebą chwili w Polsce jest zwiększenie udziału pracodawców w procesie kształcenia praktycznego. Nauczyciele, którzy odbyli praktykę krajową i zagraniczną pozyskali informacje i obejrżeli dobre wzorce zaangażowania pracodawców w proces kształcenia zawodowego. Nawiązane podczas praktyk bezpośrednie kontakty z przedsiębiorcami mogą zaowocować nawiązaniem współpracy z nimi przez poszczególne szkoły.

3. Przygotowanie zawodowe i możliwości doskonalenia nauczycieli branży samochodowej do realizacji kształcenia praktycznego

Nauczycieli kształcenia zawodowego branży samochodowej można podzielić na trzy grupy: nauczycieli przedmiotów teoretycznych, nauczycieli praktycznej nauki zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu.

Nauczyciele przedmiotów teoretycznych to najczęściej absolwenci kierunków mechanicznych na uczelniach technicznych, którzy przygotowanie pedagogiczne zdobyli w systemie studiów podyplomowych lub kursów kwalifikacyjnych. Nie ma i nigdy nie było w Polsce wyższej uczelni technicznej przygotowującej nauczycieli z wyższym wykształceniem do pracy w technikach i szkołach zawodowych.

Nauczyciele praktycznej nauki zawodu najczęściej mają wykształcenie średnie techniczne w kierunkach samochodowych i ukończone kursy kwalifikacyjne dające przygotowanie pedagogiczne. Mogą to też być mistrzowie w zawodzie, którzy złożyli egzamin mistrzowski przed Komisją Egzaminacyjną Izby Rzemieślniczej. Wymagania obowiązujące w rzemiośle są określone w odpowiednich przepisach i zawierają na poziomie mistrzowskim również przygotowanie pedagogiczne. Dla 114 zawodów rzemieślniczych, w których odbywają się egzaminy kwalifikacyjne na tytuł mistrza i czeladnika opracowane zostały standardy egzaminacyjne.

Instruktorzy praktycznej nauki zawodu wykonują te same zadania co nauczyciele praktycznej nauki zawodu ale w przedsiębiorstwie. Coraz więcej uczniów szkół samochodowych odbywa zajęcia w ramach praktycznej nauki zawodu w zakładach pracy i wówczas kształcą ich instruktorzy praktycznej nauki zawodu. Przygotowanie

zawodowe instruktorów jest takie same jak nauczycieli praktycznej nauki zawodu, może być zdobyte w szkołach zawodowych lub w rzemiośle. Od instruktorów praktycznej nauki zawodu wymaga się również posiadania kwalifikacji pedagogicznych, które mogą zdobyć na kursach kwalifikacyjnych. Przygotowanie pedagogiczne na kursach kwalifikacyjnych odbywa się wg programów zatwierdzonych przez MEN. Dla egzaminów mistrzowskich opracowane są programy na bazie standardów egzaminacyjnych zatwierdzone przez Związek Rzemiosła Polskiego.

Zakres celów i treści kształcenia na kursie kwalifikacyjnym dla nauczycieli/instruktorów praktycznej nauki zawodu nadającym dyplom z przygotowania pedagogicznego powinien zawierać zagadnienia z zakresu pedagogiki i psychologii oraz metodyki kształcenia.

Operacyjne cele kształcenia i treści z zakresu pedagogiki i psychologii:

Cel ogólny: ukształtowanie umiejętności ujętych w standardzie egzaminacyjnym dla zawodu mechanik pojazdów samochodowych na poziomie mistrza w zakresie psychologii i pedagogiki.

Cele szczegółowe:

Uczestnik szkolenia będzie potrafił:

- zidentyfikować czynniki związane z organizacją kształcenia,
- scharakteryzować okresy rozwojowe człowieka,
- dokonać analizy wpływu czynników rozwojowych na zachowania człowieka,
- uwzględnić czynniki rozwojowe człowieka w pracy wychowawczej,
- scharakteryzować etapy dostosowania człowieka do pracy-wprowadzenie do pracy oraz szkolenie zawodowe i doskonalenie,

- określić wzajemny wpływ i oddziaływanie w układzie człowiek –praca.

Treści kształcenia:

- Etapy dostosowania człowieka do pracy
- Układ człowiek praca
- Czynniki związane z organizacją kształcenia
- Okresy rozwojowe człowieka
- Czynniki rozwojowe a zachowanie człowieka

Operacyjne cele kształcenia i treści z zakresu metodyki kształcenia.

Cel ogólny: ukształtowanie umiejętności ujętych w standardzie egzaminacyjnym dla zawodu mechanik pojazdów samochodowych na poziomie mistrzowskim w zakresie metodyki kształcenia.

Cele szczegółowe:

Uczestnik szkolenia będzie potrafił:

- dokonać analizy podstawy programowej kształcenia w zawodzie,
- sformułować ogólne i operacyjne cele kształcenia,
- zidentyfikować czasowniki operacyjne,
- scharakteryzować metody kształcenia praktycznego,
- scharakteryzować rodzaje środków dydaktycznych,
- dobrać formę organizacyjną pracy uczniów do zadania zawodowego,
- dobrać metodę do celów kształcenia,
- dobrać środki dydaktyczne do zadania zawodowego,
- dokonać analizy programu nauczania dla zawodu,
- opracować wybrane narzędzia pomiaru dydaktycznego,
- planować proces kształcenia zgodnie z podstawą programową nauczania w zawodzie,
- opracować plan wynikowy dla fragmentu programu kształcenia zawodowego,

- analizować standardy wymagań egzaminacyjnych dla zawodu piekarz,
- scharakteryzować rodzaje form pracy dydaktyczno-wychowawczej,
- prowadzić dokumentację pedagogiczną w zakładzie szkolącym uczniów.

Treści kształcenia:

- Podstawa programowa kształcenia w zawodzie
- Taksonomia celów kształcenia
- Cele kształcenia praktycznego
- Metody kształcenia praktycznego
- Środki dydaktyczne
- Formy organizacyjne pracy uczących się
- Programy kształcenia zawodowego
- Pomiar dydaktyczny w kształceniu zawodowym
- Planowanie wynikowe
- Egzamin zawodowy potwierdzający kwalifikacje zawodowe
- Dokumentacja pedagogiczna

Przygotowanie merytoryczne nauczycieli przedmiotów teoretycznych zależy od programów nauczania wyższych uczelni. Zazwyczaj w programach tych mało miejsca poświęca się na kształcenie umiejętności praktycznych. Wynika to po części z założeń programowych uczelni, w których duży nacisk kładzie się na analizy teoretyczne i badania naukowe, jak też ze słabego wyposażenia uczelni w sprzęt techniczno-dydaktyczny. Szczególnie dla nauczycieli przedmiotów teoretycznych możliwość odbycia praktyki w przedsiębiorstwie jest dużą szansą na uzupełnienie, bądź nawet pozyskanie umiejętności praktycznych potrzebnych na rzeczywistych stanowiskach pracy w branży samochodowej.

Nauczyciele praktycznej nauki zawodu mają przygotowanie merytoryczne zgodne z programami nauczania techników, które ukończyli. Doświadczenie w kształceniu u swoich uczniów umiejętności praktycznych zdobywają w codziennej pracy oraz poprzez uczestnictwo w kursach specjalistycznych z branży samochodowej. Mają ograniczony bezpośredni kontakt z przedsiębiorstwami branży samochodowej, gdyż pracują głównie w warsztatach szkolnych lub w centrach kształcenia praktycznego. Praktyka w przedsiębiorstwie daje im możliwość zetknięcia się z nowoczesną technologią i organizacją pracy w stacjach obsługi i naprawy pojazdów samochodowych.

Instruktorzy praktycznej nauki zawodu mają przygotowanie merytoryczne podobne do nauczycieli praktycznej nauki zawodu z tą różnicą, że mają możliwość aktualizacji swoich umiejętności zawodowych, dzięki pracy w przedsiębiorstwach. Dla instruktorów praktycznej nauki zawodu największe znaczenie miała zagraniczna część praktyki, gdyż mogli porównać wyposażenie techniczne niemieckich stacji obsługi i organizację napraw i obsług.

Wszyscy nauczyciele branży samochodowej podczas całej swojej działalności zawodowej muszą stale doskonalić swoje umiejętności. W branży tej następują bardzo szybkie zmiany technologiczne i aby za nimi nadążyć trzeba uczestniczyć w wielu kursach i studiach podyplomowych.

Doskonałą formą doskonalenia nauczycieli branży samochodowej są praktyki w przedsiębiorstwach. Stanowią one istotny krok w kierunku zmian zapisanych w znowelizowanej „Ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw” i w rozporządzeniach będących aktami wykonawczymi do tej Ustawy. Podczas praktyk nauczyciele poznali nowe technologie i nowe rozwiązania organizacyjne. Poza tym nawiązali kontakty z wieloma pracodawcami, które mogą

pomóc w nawiązaniu lub rozszerzeniu współpracy w zakresie organizacji kształcenia praktycznego w zakładach.

Opisane w poprzednim rozdziale zmiany przepisów powoduje konieczność położenia większego nacisku na kształcenie praktyczne. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych(Dz.U z 2012 r. poz. 204) zakłada, że w całym cyklu kształcenia na kształcenie zawodowe teoretyczne zaplanowano 630 godzin a na kształcenie zawodowe praktyczne – 970 godzin. Tak więc czas przeznaczony na kształcenie praktyczne jest o 30% większy niż na kształcenie teoretyczne.

W technikum postanowiono czas podzielić równo na kształcenie teoretyczne i praktyczne po – 735 godzin w cyklu nauczania.

Wydłużenie czasu przeznaczonego na kształcenie praktyczne jest krokiem we właściwym kierunku, ale nie rozwiązuje jeszcze całkowicie problemu zdobywania przez uczniów umiejętności praktycznych. Kształcenie praktyczne wymaga bowiem odpowiedniej infrastruktury, uczniowie muszą mieć zapewnione stanowiska ćwiczeniowe podobne do prawdziwych stanowisk w zakładach pracy lub mieć możliwość zdobywania umiejętności praktycznych w przedsiębiorstwie. Zainteresowanie pracodawców kształceniem zawodowym jest w Polsce sporadyczne, gdyż nie ma określonych ram prawnych dotyczących udziału przedsiębiorstw w edukacji zawodowej. Dobrym przykładem udziału pracodawców w realizacji kształcenia zawodowego są rozwiązania zastosowane u naszych zachodnich sąsiadów.

Nauczyciele uczestniczący w praktykach mieli możliwość podniesienia swoich umiejętności praktycznych – co zapewne przełoży się na zwiększenie nacisku na kształcenie praktyczne swoich uczniów.

4. Działania promocyjne w celu zwerbowania uczestników projektu według przyjętych założeń

W celu dotarcia z informacją o projekcie do jak największego grona nauczycieli oraz instruktorów praktycznej nauki zawodów w procesie rekrutacji zastosowano pakiet narzędzi, który umożliwił dotarcie z informacją o projekcie bezpośrednio do szkół zawodowych, techników i centrów kształcenia praktycznego.

Pierwszymi narzędziami wykorzystanymi w procesie rekrutacji były uruchomiona strona www projektu (www.praktyki.wyginternational.pl) oraz utworzenie „infolinii projektu”. Strona internetowa pełniła funkcję zarówno rekrutacyjną, jak i promocyjną. Na stronie umieszczono opis projektu, opisano ścieżkę aplikacyjną do projektu, zamieszczono wzory dokumentów do pobrania, a także wszelkie dane kontaktowe do biura projektu. Natomiast dzięki „infolinii projektu” osoby zainteresowane udziałem w projekcie miały możliwość natychmiastowego kontaktu z biurem projektu i uzyskanie bezpośredniej informacji/pomocy. Linia telefoniczna była aktywna w „standardowych” godzinach pracy szkół, pięć dni w tygodniu.

Kolejnym działaniem była wysyłka bezpośrednio do szkół i centrów kształcenia praktycznego pakietu informacyjno-promocyjnego, który miał wzbudzić w adresatach zainteresowanie projektem. Pakiet zawierał podstawowe informacje na temat realizowanego przedsięwzięcia, jego celach, a także opisywał korzyści płynące z uczestnictwa w praktykach. Do pakietu dołączona została *Deklaracja udziału szkoły w projekcie* do wypełnienia przez Dyrektora szkoły oraz *Ankieta rekrutacyjna* do wypełnienia przez nauczyciela.

Wysyłka pakietu informacyjno-promocyjnego została dokonana pocztą tradycyjną oraz drogą elektroniczną. Bezpośrednio

po dokonaniu wysyłki, celem potwierdzenia otrzymania korespondencji oraz udzielenia szczegółowych informacji o projekcie przeprowadzono działania telemarketingowe skierowane do wszystkich adresatów.

Jednocześnie z działaniami telemarketingowymi pracę rozpoczęło czterech ambasadorów projektu, których zadaniem było bezpośrednie promowanie projektu. Podczas bezpośrednich wizyt ambasadorów w szkołach zainteresowana osoba mogła otrzymać szczegółowe informacje na temat projektu, miała możliwość zadania dodatkowych pytań oraz uzyskania niezbędnych i wyczerpujących informacji.

Ponadto rekrutacja wsparta przez ogłoszenia prasowe, które ukazały się w branżowych pismach tj. „Głos Nauczycielski” oraz „Wszystko dla Szkoły”. Zamieszczenie ogłoszeń w pismach typowo branżowych miało zagwarantować dotarcie do ścisłego grona odbiorców tj. nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodów.

Zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi oznakowania projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na wszystkich materiałach merytorycznych, informacyjno-promocyjnych i biurowych zamieszczone zostały informacje i właściwe oznakowanie o współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Społecznego.

5. Przygotowanie praktyk krajowych

5.1. Programy praktyk krajowych

Prace nad programami rozpoczęto od opracowania wskazówek dla autorów programów, zawierające główne cele praktyk i dokumenty źródłowe, na których należy się oprzeć przy opracowywaniu programów.

Szczegółowe programy powinny dać nauczycielom możliwość zaobserwowania w praktyce jakie umiejętności są aktualnie wymagane od absolwentów szkół zawodowych. Różnice pomiędzy zawartością programów nauczania realizowanych w szkołach zawodowych a oczekiwaniami i wymaganiami kwalifikacyjnymi pracodawców wynikają przede wszystkim z tempa rozwoju technologii związanych z prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą.

Jednym z celów praktyk nauczycieli odbywanych u pracodawców jest uzyskanie informacji w jakim stopniu realizowane w szkołach programy kształcenia zawodowego są adekwatne do obecnych wymagań pracodawców. Te informacje są niezbędne dla dostosowania przygotowania absolwentów szkół zawodowych do podjęcia zatrudnienia z uwzględnieniem zróżnicowania występującego w tym zakresie. Najskuteczniejszą drogą do realizacji tego celu jest nawiązanie współpracy pomiędzy szkołami i pracodawcami prowadzącymi swoją działalność w tym samym regionie. Taka współpraca powinna przede wszystkim obejmować możliwości odbywania praktyk zarówno przez uczniów jak i przez nauczycieli w lokalnych przedsiębiorstwach.

Odbywanie praktyk zawodowych u pracodawców będzie również ważnym elementem procesu doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Dla przykładu zamieszczamy przykładowy program praktyki krajowej dla zawodu technik pojazdów samochodowych.

TECHNIK POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH

kod zawodu 311[52]

Program praktyk krajowych nauczycieli i instruktorów kształcenia zawodowego

I. Postanowienia ogólne.

1. Podstawą opracowania programu są:

- podstawa programowa kształcenia w zawodzie technik pojazdów samochodowych;
- program nauczania w zawodzie technik pojazdów samochodowych;
- Krajowy Standard Kwalifikacji Zawodowych dla zawodów pokrewnych, jak mechanik pojazdów samochodowych, elektromechanik; *
- nowe tendencje i kierunki związane z dostosowywaniem kształcenia zawodowego do zmieniających się potrzeb rynkowych.

Wyjaśnienie

* Do chwili obecnej nie został opracowany Krajowy Standard Kwalifikacji Zawodowych w zawodzie technik pojazdów samochodowych

2. Uczestnikami praktyk są nauczyciele i instruktorzy kształcenia zawodowego w szkołach kształcących w zawodzie technik pojazdów samochodowych, zakwalifikowani i skierowani przez WYG International Sp. z o.o.

3. Praktyki odbywają się na podstawie porozumienia o prowadzeniu praktyk, zawartego pomiędzy WYG

International Sp. z o.o., a wybranymi przedsiębiorstwami motoryzacyjnymi, świadczącymi usługi o wysokim standardzie w zakresie diagnostyki, obsługi i naprawy pojazdów samochodowych. Wybrane przedsiębiorstwa motoryzacyjne zwane dalej będą „zakładami pracy”.

II. Cele praktyk.

Celem praktyk nauczycielskich jest rozpoznanie potrzeb i wymagań rynku usług zaplecza technicznego motoryzacji w odniesieniu do absolwentów szkół zawodowych, w świetle masowego wzrostu liczby i rodzajów samochodów eksploatowanych na rynku krajowym oraz wzrostu poziomu usług w zakresie diagnostyki, obsługi i naprawy pojazdów samochodowych.

W czasie praktyk uczestnik powinien zapoznać się, przeanalizować oraz uczestniczyć w poniższych obszarach i zagadnieniach działalności zakładu:

- potrzeby kadrowe zakładów wykonujących diagnostykę, obsługę i naprawy pojazdów samochodowych;
- schemat organizacyjny zakładu, liczba stanowisk i podstawowe parametry ekonomiczne;
- zakresy obowiązków pracowników na poszczególnych stanowiskach;
- proces obsługi klienta i standardy obowiązujące w zakładzie;
- specyfika pracy w biurze obsługi klienta, programy serwisowe i magazynowe, metody rozliczania napraw;
- udział (pod opieką wyznaczonego pracownika zakładu) w procesie przyjęcia samochodu do obsługi lub naprawy, sporządzenie zlecenia, kosztorysu i faktury za usługę;
- proces likwidacji szkód komunikacyjnych, programy komputerowe do rozliczania szkód komunikacyjnych, współpracą z towarzystwami ubezpieczeniowymi;

- gospodarka magazynowa zakładu, metody zaopatrywania się w części zamienne, zagospodarowanie surowców wtórnych, w tym przetworzonych olejów i zużytych części;
- standardy, procedury i procesy technologiczne podczas wykonywania diagnostyki, obsługi i naprawy pojazdów samochodowych;
- wyposażenie techniczno-technologiczne zakładu ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk i przyrządów do diagnostyki układów elektronicznych pojazdów samochodowych;
- udział (pod opieką wyznaczonego pracownika zakładu) w pracach związanych z diagnostyką, obsługą i naprawą pojazdów samochodowych;
- zagrożenia występujące podczas prac związanych z diagnostyką, obsługą i naprawą pojazdów samochodowych w zakresie p.poz , BHP i ochrony środowiska ;
- metody zapewniające bezpieczeństwo i higienę pracy pracownikom zakładu na poszczególnych stanowiskach;
- stosowane metody reklamy i marketingu oraz promocji usług w celu pozyskania i utrzymania klientów, współpraca z klientami strategicznymi i flotowymi;
- obieg dokumentacji, programy komputerowe, archiwizacja dokumentów itd.;
- nawiązanie nowych kontaktów zawodowych.

III. Organizacja i przebieg praktyk.

Organizacja praktyk powinna umożliwić nauczycielom bezpośrednie uczestniczenie w działalności zakładu w zakresie diagnostyki, obsługi i naprawy pojazdów samochodowych na poszczególnych stanowiskach, wynikających z technologii i organizacji pracy w celu analizy treści i metod kształcenia

w szkole, ściślej dostosowujących absolwenta do wymagań współczesnego rynku pracy.

Praktyka powinna trwać przez 10 dni po 6 godzin dziennie.

Nauczyciele kształcenia zawodowego i instruktorzy kształcenia zawodowego odbywający praktykę mają wyznaczonego z ramienia zakładu opiekuna, który organizuje zajęcia

Przebieg praktyk

1 dzień

- Zapoznanie z zakładem, strukturą organizacyjną, zakresem i skalą jego działalności, stanem zatrudnienia oraz podstawowymi wskaźnikami ekonomicznymi.
- Szkolenie z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony przeciwpożarowej.
- Zapoznanie się ze standardami obsługi klienta oraz standardami jakości obowiązującymi w zakładzie.

Sporządzenie dziennego zapisu z przebiegu praktyki.

2 dzień

Biuro Obsługi Klienta - uczestniczenie w procesie:

- przyjęcia samochodu do obsługi lub naprawy;
- wypełniania, przy pomocy wyznaczonego pracownika zakładu, dokumentacji serwisowej;
- wstępnej oceny uszkodzeń lub zakresu obsługi;
- ustalania z klientem zakresu, czasu i kosztu naprawy.

Sporządzenie dziennego zapisu z przebiegu praktyki.

3 dzień

Biuro Obsługi Klienta - wspomagające programy komputerowe.

- Zapoznanie się z programami serwisowymi oraz sposobami tworzenia bazy pojazdów i klientów.

- Wykonanie, przy pomocy wyznaczonego pracownika zakładu, rozliczenia zlecenia serwisowego na naprawę pojazdu.
- Omówienie stosowanych przez zakład promocji usług w celu pozyskania i utrzymania klientów.
- Zapoznanie się z działaniami zakładu we współpracy z klientami strategicznymi i flotowymi.

Sporządzenie dziennego zapisu z przebiegu praktyki.

4 dzień

Biuro Obsługi Klienta – szkody komunikacyjne.

- Zapoznanie się z procedurami rozliczeń napraw z firmami ubezpieczeniowymi.
- Zapoznanie się z programami komputerowymi do rozliczania szkód komunikacyjnych.
- Zapoznanie się z obowiązującymi przepisami prawa dotyczącymi likwidacji szkód komunikacyjnych z uwzględnieniem rozliczeń bezgotówkowych.
- Wykonanie, przy pomocy wyznaczonego pracownika zakładu, rozliczenia szkody komunikacyjnej.

Sporządzenie dziennego zapisu z przebiegu praktyki.

5 dzień

Zajęcia praktyczne na stanowiskach diagnostycznych i naprawczych.

- Zapoznanie się z organizacją procesu obsługi i naprawy pojazdu.
- Zapoznanie się z obowiązkami poszczególnych pracowników.
- Zapoznanie się z gospodarką magazynową warsztatu, podstawowymi dokumentami magazynowymi, komputerowymi programami magazynowymi.

- Zapoznanie się z zasadami doboru części zamiennych i programami wspomagającymi ten proces.
- Uczestniczenie, przy pomocy wyznaczonego pracownika zakładu, w doborze części zamiennych do naprawy pojazdu.
- Uczestniczenie, przy pomocy wyznaczonego pracownika zakładu, w wystawieniu podstawowych dokumentów magazynowych.
- Zapoznanie się z metodami zaopatrywania zakładu w części zamienne, zagospodarowaniem surowców wtórnych, w tym zużytych olejów i części.

Sporządzenie dziennego zapisu z przebiegu praktyki.

6 dzień

Uczestniczenie w diagnozowaniu usterek silników o ZI i ZS

- Zapoznanie się z wyposażeniem warsztatu w narzędzia, przyrządy i urządzenia diagnostyczne.
- Zapoznanie się z programami zawierającymi dane techniczne oraz procedury diagnozowania i naprawy usterek silników.
- Uczestniczenie, przy pomocy wyznaczonego pracownika zakładu, w diagnozowaniu usterek układu zasilania silnika i układu oczyszczania spalin.
- Uczestniczenie, przy pomocy wyznaczonego pracownika zakładu, w ustalaniu sposobu i przebiegu naprawy na podstawie dokumentacji technicznej pojazdu.

Sporządzenie dziennego zapisu z przebiegu praktyki.

7 dzień

Uczestniczenie w diagnozowaniu usterek układu przeniesienia napędu, układu hamulcowego, układu kierowniczego.

- Zapoznanie się z wyposażeniem warsztatu w narzędzia i przyrządy do naprawy oraz urządzenia diagnostyczne.

- Uczestniczenie, przy pomocy wyznaczonego pracownika zakładu, w diagnozowaniu usterek układu:
 - napędowego samochodu, z automatyczną skrzynią biegów i napędem na 4 koła;
 - układu hamulcowego;
 - układu kierowniczego.
- Uczestniczenie, przy pomocy wyznaczonego pracownika zakładu, w ustalaniu sposobu i przebiegu naprawy na podstawie dokumentacji technicznej pojazdu.

Sporządzenie dziennego zapisu z przebiegu praktyki

8 i 9 dzień

Uczestniczenie w diagnozowaniu usterek i naprawie układów elektronicznych i elektrycznych pojazdu, w tym układów bezpieczeństwa i komfortu jazdy

- Zapoznanie się z wyposażeniem warsztatu w urządzenia diagnostyczne oraz narzędzia i przyrządy do naprawy.
- Uczestniczenie, przy pomocy wyznaczonego pracownika zakładu, w diagnozowaniu:
 - układów bezpieczeństwa czynnego – ABS, ASR, ESP i innych;
 - układów bezpieczeństwa biernego – poduszki i kurtyny powietrzne, napinacze pirotechniczne pasów bezpieczeństwa i innych;
 - pozostałych układów elektronicznych pojazdu;
 - układów elektrycznych pojazdu.
- Uczestniczenie w ustalaniu sposobu i przebiegu naprawy na podstawie dokumentacji technicznej pojazdu.

Sporządzenie dziennego zapisu z przebiegu praktyki.

10 dzień

- Analiza konkurencji rynkowej, stosowanych metod marketingu, reklamy, kształcenia i doksztalcania pracowników.
- Analiza metod kontrolujących zadowolenie klientów, z jakości i zakresu świadczonych usług.
- Podsumowanie przebiegu praktyk, pytania i wnioski finalne.

Sporządzenie dokumentacji praktyk

Uwaga. *Proponowany przebieg i rozkład praktyk stanowi propozycję tematyczną, która co do kolejności i zakresu może zostać dostosowana do bieżących możliwości i wyposażenia zakładu prowadzącego ciągłą działalność usługową i wynikającej z aktualnych zleceń.*

IV. Dokumentacja przebiegu praktyki.

Przebieg praktyk z krótką analizą, wnioskami lub uwagami jest przez każdego z uczestników odnotowany w systematycznie prowadzonym indywidualnym dzienniczku praktyk, stanowiąc podstawę do zaliczenia praktyk.

Dzienniczek praktyk może być również pomocą w dalszej pracy nauczyciela i instruktora kształcenia zawodowego w procesie dostosowywania metod i środków nauczania do wymagań rynku pracy.

5.2. Regulamin i programy praktyk

W ramach projektu opracowano regulamin projektu, którego celem było określenie warunków uczestnictwa w projekcie, zasad organizacji praktyk oraz praw i obowiązków uczestników projektu. Każdy uczestnik projektu zobowiązany był zapoznać się z przedmiotowym regulaminem, a zapoznanie się z jego treścią uczestnicy projektu poświadczali poprzez złożenie podpisu.

Treść projektowego regulaminu przedstawiona została poniżej:

REGULAMIN PROJEKTU

„UCZYĆ PRZEZ PRAKTYKĘ – pilotażowy program doskonalenia nauczycieli kształcenia zawodowego”

§1

INFORMACJE OGÓLNE

1. Przedmiotem Regulaminu jest określenie warunków uczestnictwa w projekcie „UCZYĆ PRZEZ PRAKTYKĘ – pilotażowy program doskonalenia nauczycieli kształcenia zawodowego”, zasad organizacji praktyk oraz praw i obowiązków uczestników projektu. Każda osoba wyrażająca chęć udziału w Projekcie zobowiązana jest do zapoznania się z treścią niniejszego regulaminu.
2. Projekt realizowany jest przez firmę WYG International Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie, ul. Marynarska 15, 02-674 Warszawa.
3. Projekt realizowany jest w ramach Priorytetu III. Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.4. Otwartość systemu edukacji w kontekście uczenia się przez całe życie, Poddziałanie 3.4.3. Upowszechnienie uczenia się przez całe życie – projekty konkursowe.

4. Projekt swoim zasięgiem obejmuje województwo: mazowieckie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie.
5. Celem projektu jest wsparcie nauczycieli/nauczycielek przedmiotów zawodowych i instruktorów/instruktoerek praktycznej nauki zawodu w procesie doskonalenia zawodowego, poznawania rzeczywistych warunków pracy w przedsiębiorstwach branży samochodowej, zdobywania umiejętności praktycznych, niezbędnych w procesie przygotowania absolwentów szkół do wykonywania zadań zawodowych.

§2

REKRUTACJA

1. Rekrutacja uczestników projektu trwa od 01.05.2011 r. do 28.02.2012 r.
2. Rekrutacja odbywa się zgodnie z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn.
3. Pierwszeństwo w dostępie do projektu mają osoby po 45 roku życia.
4. Liczba miejsc w projekcie jest ograniczona.
5. Projekt jest przeznaczony dla nauczycieli/nauczycielek przedmiotów zawodowych i instruktorów/instruktoerek praktycznej nauki zawodu, kształcących w zawodach:
 - Technik pojazdów samochodowych
 - Mechanik pojazdów samochodowych
 - Elektromechanik pojazdów samochodowych
 - Blacharz samochodowy
6. W chwili przystąpienia do projektu uczestnicy muszą mieszkać na terenie województwa objętego projektem.
7. Podstawą przyjęcia zgłoszenia osoby do projektu jest przekazanie realizatorowi projektu wypełnionej w całości

i poświadczonej własnoręcznym podpisem *ANKIETY REKRUTACYJNO-DIAGNOSTYCZNEJ*.

Osoba staje się uczestnikiem projektu z chwilą podpisania *DEKLARACJI UCZESTNICTWA W PROJEKCIE*.

§3

WSPARCIE

Projekt zakłada realizację następujących form wsparcia:

1. Praktyki krajowe – uczestnicy wezmą udział w 10-dniowych (2 tygodnie, w czasie wolnym od zajęć szkolnych podczas ferii wakacji) praktykach w przedsiębiorstwach branży gastronomicznej i hotelarskiej oferujących usługi związane z zawodem, w którym realizują proces kształcenia. Każdemu uczestnikowi praktyk krajowych przysługiwać będą:
 - wsparcie opiekuna w firmach, w których będą odbywały się praktyki,
 - zakwaterowanie i całodzienne wyżywienie lub
 - posiłek (obiad) oraz zwrot kosztów przejazdu dla osób odbywających praktyki w odległości do 70 km od miejsca zamieszkania do wysokości ceny biletu najtańszego publicznego środka transportu (w przypadku PKP II klasa) na podstawie przedstawionych biletów wzorcowych potwierdzających przejazd na trasie z miejsca zamieszkania do miejsca odbywania praktyki i z powrotem,
 - ubezpieczenie NNW.
2. Praktyki zagraniczne – uczestnicy (którzy ukończą praktyki krajowe) wezmą udział w 5-dniowych (1 tydzień, w czasie wolnym od zajęć szkolnych podczas ferii zimowych) praktykach w ośrodkach kształcenia praktycznego oraz przedsiębiorstwach branży gastronomicznej i hotelarskiej

na terenie Niemiec. Każdemu uczestnikowi praktyk zagranicznych przysługiwać będą:

- diety pobytowe wplacane w euro,
- wsparcie opiekuna z firmy zagranicznej podczas obywatnia praktyk,
- wsparcie opiekuna merytorycznego z biura projektu podczas odbywania praktyk,
- usługa tłumacza podczas zajęć,
- przejazd autokarem z miejsca zbiórki do miejsca odbywania praktyki i z powrotem,
- noclegi podczas pobytu za granicą,
- ubezpieczenie NNW.

§4

KOSZT UDZIAŁU W PROJEKCIE

1. Udział w projekcie jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.
2. Uczestnik projektu nie ponosi żadnych opłat z tytułu przystąpienia do projektu.
3. Uczestnik projektu nie ponosi żadnych opłat z tytułu odbywania praktyk.

§5

OBOWIĄZKI I PRAWA UCZESTNIKÓW PROJEKTU

1. Uczestnik projektu zobowiązany jest do wypełnienia i/lub poświadczenia własnoręcznym podpisem wszelkiej dokumentacji projektowej przedłożonej mu przez Realizatora projektu, w tym:
 - a. kwestionariuszy dotyczących znajomości zagadnień zawodowych

- b. indywidualnych dzienników praktyk
 - c. list obecności
 - d. dokumentów poświadczających skorzystanie z usług i ze świadczeń (w tym z wyżywienia, zakwaterowania, transportu itp.)
 - e. ankiet oceny, ankiet ewaluacyjnych i innych związanych z projektem.
2. Uczestnik projektu zobowiązany jest do obecności we wszystkich zajęciach w każdym dniu realizacji wsparcia, którym został objęty w ramach projektu.
 3. Uczestnik projektu zobowiązany jest do wzięcia udziału w badaniu CATI po zakończeniu udziału w praktykach.
 4. Uczestnik projektu, który ukończy praktyki zawodowe krajowe i zagraniczne, otrzyma zaświadczenie ukończenia praktyk zawodowych.
 5. Uczestnik praktyk zobowiązany jest do przestrzegania zasad BHP oraz zasad organizacji pracy obowiązujących na terenie przedsiębiorstwa, w którym odbywa praktyki.
 6. Odpowiedzialność za ewentualne zniszczenia w przedsiębiorstwach/firmach/instytucjach powstałe z jego winy, uczestnik praktyk ponosi indywidualnie.
 7. W przypadku rezygnacji z uczestnictwa w projekcie przed rozpoczęciem praktyk zawodowych uczestnik zobowiązany jest poinformować o tym fakcie osobiście, telefonicznie lub za pośrednictwem poczty elektronicznej (e-mail).
 8. Rezygnacja z udziału w projekcie po rozpoczęciu praktyk możliwa jest tylko i wyłącznie w uzasadnionych przypadkach.

§6

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Sprawy nieuregulowane niniejszym regulaminem rozstrzyga Realizator projektu w oparciu o wytyczne dla instytucji

biorących udział we wdrażaniu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

2. Powyższy regulamin projektu wchodzi w życie z dniem 01.05.2011r. i obowiązuje do zakończenia realizacji projektu.

5.3. Wytypowanie przedsiębiorstw do odbywania praktyk krajowych

Wybór przedsiębiorstw gotowych przyjąć nauczycieli/instruktorów praktycznej nauki zawodów na praktyki krajowe odbywał się na zasadzie zaproszenia do współpracy. Zespół projektu skierował zaproszenie do kilkudziesięciu autoryzowanych firm branży samochodowej i renomowanych warsztatów samochodowych z terenu czterech województw objętych projektem. Zaproszenie zawierało krótki opis projektu, informację o objęciu projektu patronatem przez Polski Związek Motorowy, korzyści płynące ze współpracy przedsiębiorstwo-szkola, sposób wynagradzania „opiekunów praktyk” oraz wszelkie dane kontaktowe do biura projektu.

Zgodnie z założeniami projektu planowano zrekrutować min. 20 przedsiębiorstw krajowych, w których przeprowadzone zostałyby praktyki krajowe. W efekcie przeprowadzonej wysyłki zaproszeń chęć udziału w projekcie zgłosiło 25 przedsiębiorstw. Przy wyborze firm preferowano przedsiębiorstwa z nowoczesnym sprzętem serwisowym i oprzyrządowaniem oraz takie firmy, które chciały nawiązać długofalową współpracę ze szkołami. Celem takiego naboru było pozostawienie po zakończeniu projektu sieci ogniów szkoła-firma, która owocowałaby transferem wiedzy i kooperacją w zakresie dostarczania odpowiednich kadr do branży samochodowej. Po ostatecznej weryfikacji przedsiębiorstw zgodnie

z powyższymi założeniami skorzystano z usług 23 firm, które przyjęły N/I na praktyki.

W ramach współpracy nauczyciel - przedsiębiorstwo- realizator projektu każda firma biorąca udział w projekcie przyjmująca N/I na praktyki zobowiązana była do:

- 1) Wyznaczenia na „Opiekuna/Opiekunów praktyk” osób spełniających następujące kryteria:
 - a. minimum roczny staż pracy w danym przedsiębiorstwie,
 - b. bardzo dobra wiedza z zakresu wykonywanych zadań służbowych,
 - c. znajomość zagadnień, które będą przedmiotem praktyk,
 - d. wykształcenie kierunkowe (kryterium fakultatywne).
- 2) Zapewnienia warunków technicznych i zagwarantowania przeprowadzenia praktyk zgodnie z programem i harmonogramem przedstawionym przez Realizatora Projektu.
- 3) Umożliwienia uczestnikom praktyk zapoznanie się z czynnościami niezbędnymi do wykonywania określonych zadań zawodowych, rozwiązaniami organizacyjnymi i praktykami stosowanymi w Przedsiębiorstwie oraz rzeczywistymi warunkami pracy na stanowiskach pracy, a w szczególności umożliwienie:
 - poznania zasad zapewniania bezpieczeństwa i higieny pracy w przedsiębiorstwie;
 - poznania struktury i organizacji przedsiębiorstwa;
 - poznania technologii stosowanych w przedsiębiorstwie;
 - zapoznania się ze strukturą usług;
 - zapoznania się z urządzeniami, narzędziami i innym sprzętem technicznym stosowanym w usługach;
 - zapoznania się ze strukturą i specyfiką pracy na rzeczywistych stanowiskach pracy związanych z zawodami, w których kształci się w danej szkole;

- obserwowania prac prowadzonych na poszczególnych stanowiskach pracy;
 - asystowania przy prowadzeniu prac na stanowiskach związanych z zawodami, w których kształci się w danej szkole;
 - bezpośredniego wykonywania wybranych prac związanych z zawodami, w których kształci się w danej szkole;
 - doskonalenia praktycznych umiejętności zastosowania wiedzy teoretycznej (integracja wiedzy teoretycznej z praktyką);
 - poznania zasad zapewniania jakości usług w przedsiębiorstwie;
 - poznania zasad promocji, reklamy i marketingu prowadzonych przez przedsiębiorstwo;
 - zdobycia nowych doświadczeń zawodowych związanych z wybraną specjalnością;
 - nawiązania kontaktów zawodowych, umożliwiających ich wykorzystanie w procesie kształcenia zawodowego;
 - doskonalenia umiejętności interpersonalnych w bezpośrednim kontakcie z pracownikami;
 - poznania potrzeb i możliwości funkcjonowania przedsiębiorstwa na lokalnym rynku pracy;
 - sporządzania dokumentacji przebiegu praktyki.
- 4) Umieszczenia na zewnątrz i wewnątrz budynku, w którym będą realizowane praktyki materiałów informujących opinię publiczną o realizacji projektu i współfinansowaniu przedsięwzięcia ze środków EFS.

5.4. Rekrutacja uczestników praktyk

Projekt zakładał udzielenie wsparcia 200 nauczycielom/instruktorom praktycznej nauki zawodów uczących w zawodach związanych z eksploatacją i naprawą pojazdów samochodowych z min. 80 szkół kształcących w zawodach branży samochodowej z terenu czterech województw.

Wybór województw objętych projektem nie był przypadkowych. Projekt skierowano do N/I z województw: mazowieckiego, wielkopolskiego, śląskiego małopolskiego - województw o wysokiej liczbie i nasyceniu pojazdów samochodowych, co oznaczało, że popyt na usługi związane z naprawą i obsługą samochodów jest największy. Dodatkową korzyścią wyboru w/w województw była fakt, że w tych województwach była największa liczba szkół kształcących w zawodach objętych projektem.

Rekrutacja uczestników odbywała się przy pomocy narzędzi opisanych w Rozdziale 4 i prowadzona była w 5 etapach:

1. Przeprowadzenie akcji promocyjno - rekrutacyjną przy wykorzystaniu narzędzi opisanych w rozdziale 4.
2. Przeprowadzenie serii indywidualnych spotkań ambasadorów projektu z dyrektorami szkół, które wyraziły chęć osobistego kontaktu.
3. Przygotowanie i dystrybucja wśród nauczycieli/instruktorów praktycznej nauki zawodu ze zadeklarowanych szkół *Ankiety Rekrutacyjno - Diagnostycznych*. Ankieta pozwoliła na zebranie danych statystycznych (płeć, wiek) oraz zbadanie praktycznego doświadczenia nauczyciela/instruktora praktycznej nauki zawodu w kontaktach z branżą samochodową oraz określenie rozmiaru luk wiedzy.

4. Wybór do projektu nauczycieli/instruktorów praktycznej nauki zawodów, którzy spełniali kryteria projektu.
5. Poinformowanie uczestnika o wynikach naboru i skierowanie N/I na praktyki krajowe.

W wyniku pierwszej akcji rekrutacyjnej przeprowadzonej na przełomie maja/czerwca 2011 roku skierowanej do szkół i nauczycieli chęć udziału w projekcie zgłosiło 180 osób. Informacja o wysokim poziomie praktyk i korzyściach płynących z praktyk została rozpowszechniona przez samych uczestników wśród pozostałych N/I drogą „pantoflową”, co spowodowało, iż projektodawca nie miał problemu ze zrekrutowaniem brakujących 20 osób.

Dla ponad połowy wstępnie zadeklarowanych osób udało się zorganizować praktyki krajowe w wakacje 2011. Kolejne 102 osoby odbyły praktyki w wakacje 2012 roku.

Głównym problemem jaki wystąpił podczas rekrutacji było zrekrutowanie zakładanej liczby kobiet do projektu (min. 30 K). Mimo wyłożonych działań rekrutacyjnych i promocyjnych nastawionych na pozyskanie do projektu kobiet ostatecznie udało się zrekrutować 19 kobiet z czego 16 rozpoczęły udział w projekcie.

6. Przygotowanie praktyk zagranicznych

6.1. Programy praktyk zagranicznych

W projekcie UCZYĆ PRZEZ PRAKTYKĘ nauczyciele/nauczycielki przedmiotów zawodowych i instruktorzy/instruktorzy praktycznej nauki zawodu odbywali w pierwszej kolejności praktyki krajowe. Po odbyciu dwutygodniowej praktyki u polskich przedsiębiorców branży samochodowej wyjeżdżali na jeden tydzień do Niemiec. Głównym celem praktyki zagranicznej było poznanie niemieckiej organizacji kształcenia praktycznego uczniów szkół zawodowych opartej na tzw. systemie dualnym. **Dualny System Kształcenia** jest powszechnie stosowany w krajach niemieckojęzycznych i przynosi tam bardzo dobre efekty. Założeniem tego systemu jest podział zadań edukacji zawodowej pomiędzy dwa podmioty: pracodawców i państwo. Kształcenie praktyczne, które odbywa się w zakładzie pracy lub w centrum kształcenia praktycznego jest finansowane przez pracodawców, kształcenie teoretyczne i ogólne (język ojczysty, matematyka, j. obce itp.) jest finansowane z budżetu krajowego.

W czasie uczęszczania do szkoły zawodowej, uczeń pobiera praktyczną naukę zawodu bezpośrednio u pracodawcy, (w branży samochodowej 90% przedsiębiorstw jest zrzeszonych w Izbie Rzemieślniczej - Handwerkskammer), lub w centrum prowadzonym np. przez Handwerkskammer (Izba Rzemieślnicza) lub IHK – Industrie und Handelskammer (Izba Przemysłowo-Handlowa) .

Kształcenie praktyczne w niemieckim lub austriackim przedsiębiorstwie odbywa się na podstawie umowy zawartej pomiędzy zakładem pracy a uczniem (Ausbildungsvertrag) i zakończone jest egzaminem końcowym (Abschlussprüfung),

który potwierdza nabycie fachowej wiedzy praktycznej. Egzamin końcowy jest standaryzowany, np. w Niemczech odbywa się we wszystkich landach w tym samym terminie, a w komisjach egzaminacyjnych zasiadają przedstawiciele pracodawców. Kształcenie zawodowe w zakładzie pracy nadzorują wspomniane wyżej stowarzyszenia pracodawców (np. izby przemysłu i handlu, izby rzemieślnicze itp.).

Praktyki zagraniczne miały głównie na celu zapoznanie nauczyciele/nauczycielki przedmiotów zawodowych i instruktorzy/instruktorzy praktycznej z organizacją kształcenia praktycznego w Niemczech. Program 5-cio dniowej praktyki zakładał, że na początku przedstawione zostaną informacje na temat dualnego systemu kształcenia zawodowego ze szczególnym podkreśleniem roli pracodawców. Istotna dla uczestników praktyk jest informacja na temat organizacji egzaminów kwalifikacyjnych, przy których zaangażowani są pracodawcy. Organizacją egzaminów zajmuje się Izba Przemysłowo Handlowa, która utrzymywana jest z podatków płaconych przez firmy. Pracodawcy płacą za zorganizowanie kształcenia praktycznego, ale zastrzegają sobie wpływ na dobór treści kształcenia i zapewnienia jakości kształcenia. Podczas opracowywania programów zakładaliśmy, że praktyki odbywać się będą w centrach kształcenia praktycznego prowadzonych przez Izbę Przemysłowo Handlową - Industrie und Handelskammer lub przez Izbę Rzemieślniczą - Handwerkskammer oraz bezpośrednio u pracodawców. Uznaliśmy, że będzie to dobry sposób na poznanie rozwiązań organizacyjnych naprawy i obsługi pojazdów samochodowych oraz porównanie poziomu technologicznego w przedsiębiorstwach niemieckich z polskimi. Przy opracowywaniu programów praktyk zagranicznych uwzględnione zostały oczekiwania uczestników wyrażone w ankietach wypełnianych podczas naboru oraz

kwestionariuszach umiejętności praktycznych związanych z zawodem.

Dla przykładu zamieszczamy przykładowy program praktyki zagranicznej dla zawodu technik pojazdów samochodowych.

TECHNIK POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH

kod zawodu **311[52]**

Program praktyk zagranicznych nauczycieli i instruktorów kształcenia zawodowego

I. Postanowienia ogólne

1. Podstawą opracowania programu są:

- podstawa programowa kształcenia w zawodzie technik pojazdów samochodowych;
- program nauczania w zawodzie technik pojazdów samochodowych;
- projekt Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie nowej podstawy programowej kształcenia w zawodach, które wejdzie w życie z dniem 1 września 2012 r., wg którego w zawodzie technik pojazdów samochodowych będzie możliwość potwierdzania kwalifikacji:
 - M 12 - Diagnostyka oraz naprawa układów elektrycznych i elektronicznych pojazdów samochodowych;
 - M 18 - Diagnostyka i naprawa podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych;
 - M 43 -- Organizacja i nadzór obsługi pojazdów samochodowych;
- materiały informacyjne dotyczące nowych tendencji i kierunków związanych z dostosowywaniem kształcenia zawodowego do zmieniających się potrzeb rynkowych w Polsce i innych krajach europejskich - Informator MEN -

Kształcenie zawodowe i ustawiczne, opublikowany w 2010 roku;

2. Uczestnikami praktyk są nauczyciele i instruktorzy kształcenia zawodowego w szkołach kształcących w zawodzie technik pojazdów samochodowych, zakwalifikowani i skierowani przez WYG International Sp. z o.o.
3. Praktyki odbywają się na podstawie porozumienia o prowadzeniu praktyk, zawartego pomiędzy WYG International Sp. z o.o. a wybranymi ośrodkami szkolenia zawodowego w branży samochodowej i przedsiębiorstwami (zakładami) samochodowymi, działającymi na terenie Niemiec.

II. Cele praktyk

Celem praktyk nauczycielskich jest:

- poznanie i porównanie różnych systemów kształcenia zawodowego w Niemczech;
- poznanie metod stosowanych w praktycznej nauce zawodu na poziomie technika pojazdów samochodowych;
- możliwość adaptowania do polskich warunków poznanych metod stosowanych w praktycznej nauce zawodu w Niemczech;
- poznanie metod preorientacji zawodowej wśród absolwentów szkół podstawowych i sposobów pozyskiwania przyszłych uczniów szkół zawodowych.

W toku praktyk uczestnik powinien, w rezultacie aktywnego uczestnictwa, rozpoznać i przeanalizować następujące zagadnienia związane z teoretyczną i praktyczną nauką zawodu technika pojazdów samochodowych:

- systemy kształcenia zawodowego stosowane w Niemczech i porównanie ich z systemami szkolenia zawodowego stosowanego w Polsce;

- prezentacje praktycznej nauki zawodu, przeprowadzane w pracowniach szkoleniowych ośrodków lub przedsiębiorstwach (zakładach) samochodowych na przykładzie nowoczesnego samochodu osobowego;
- najnowsze przyrządy pomiarowe do diagnostyki i naprawy pojazdów samochodowych i ich praktyczne wykorzystanie na przykładzie dowolnego układu konstrukcyjnego samochodu;
- najnowsze trendy w zakresie serwisowania i napraw pojazdów na przykładzie stacji serwisowych niemieckich firm samochodowych oraz innych producentów działających na rynku niemieckim;
- organizacja i wyposażenie nowoczesnych stanowisk pracy w warsztatach i salonach samochodowych na przykładzie czołowych firm samochodowych działających na terenie Niemiec;
- organizacja zajęć praktycznych dotyczących diagnostyki i naprawy pojazdów samochodowych oraz innych, zaproponowanych przez organizatora praktyki;
- metody preorientacji zawodowej wśród absolwentów szkół podstawowych i sposoby pozyskiwania przyszłych uczniów szkół zawodowych.

III. Organizacja i przebieg praktyk

Organizacja praktyk powinna umożliwić nauczycielom:

- poznanie różnych metod nauczania przedmiotów samochodowych stosowanych w Niemczech, ze szczególnym uwzględnieniem praktycznej nauki zawodu;
- porównanie poznanych metod ze stosowanymi w Polsce z uwzględnieniem ewentualnej adaptacji ciekawych rozwiązań do polskich warunków;
- uczestnictwo w zajęciach praktycznych dotyczących omawianych i prezentowanych zagadnień.

Praktyka powinna trwać przez 5 dni po 6 godzin dziennie.

Przebieg praktyk

1 dzień

Systemy kształcenia zawodowego w Niemczech

- Zapoznanie z systemem kształcenia zawodowego w Niemczech.
- Porównanie systemów kształcenia zawodowego w zawodzie technik pojazdów samochodowych (lub jego odpowiednikiem) w Niemczech i Polsce.
- Omówienie planu kształcenia zawodowego na przykładzie technika pojazdów samochodowych.
- Kształcenie zawodowe zgodne z zapotrzebowaniem rynku samochodowego.
- Zasady oceniania osiągnięć uczniów.
- Prezentacja stanowisk praktycznego kształcenia zawodowego.

Sporządzenie dziennego zapisu z przebiegu praktyki.

2 dzień

Kształcenie na zapotrzebowanie rynku samochodowego

- Prezentacja nowoczesnego kształcenie w specjalistycznych pracowniach samochodowych.
- Ćwiczenia praktyczne w naprawie wybranych zespołów i podzespołów dowolnego układu konstrukcyjnego samochodu.
- Czynny udział w prezentacji nowoczesnych systemów diagnostycznych pojazdu.
- Czynny udział w prezentacji nowoczesnych metod obsługi i konserwacji pojazdów.

Sporządzenie dziennego zapisu z przebiegu praktyki.

3 dzień

Metody praktycznej nauki zawodu

- Omówienie i prezentacja metod stosowanych w praktycznej nauce zawodu.
- Prezentacja stanowisk dydaktycznych do praktycznego kształcenia zawodowego.
- Czynny udział w prezentacji praktycznej nauki zawodu w pracowni ośrodka kształcenia zawodowego na przykładzie samochodu osobowego najnowszej generacji.
- Zapoznanie się z najnowszymi przyrządami pomiarowymi i ich wykorzystaniem do diagnostyki i naprawy samochodów.
- Czynny udział w prezentacji metod dydaktycznych sprawdzania poprawności działania dowolnego układu konstrukcyjnego samochodu z wykorzystaniem poznanych przyrządów pomiarowych.
- Porównanie zaprezentowanych metod dydaktycznych do metod stosowanych w Polsce.
- Prezentacja nowoczesnych miejsc pracy w warsztatach samochodowych czołowych firm samochodowych działających na terenie Niemiec;

Sporządzenie dziennego zapisu z przebiegu praktyki.

4 dzień

Praktyczna nauka zawodu w Niemczech pod kątem obsługi klienta w sektorze motoryzacyjnym - podstawowe zajęcia dla techników pojazdów samochodowych Polsce

- Zasady szacowania kosztów naprawy oraz ustalania stawki godzinowej do wyliczenia ceny nietypowej usługi.
- Działania marketingowe w celu pozyskania i utrzymania klientów.

- Porównanie zakresu usług w serwisach samochodowych różnych firm samochodowych.
- Prezentacja stanowisk pracy oraz najnowszych trendów w zakresie obsługi i naprawy pojazdów na przykładzie czołowych serwisów i salonów samochodowych firm działających na terenie Niemiec.

Sporządzenie dziennego zapisu z przebiegu praktyki.

5 dzień

- Metody preorientacji zawodowej wśród absolwentów szkół podstawowych.
- Sposoby pozyskiwania przyszłych uczniów szkół kształcących w zawodach samochodowych.
- Ocena przebiegu praktyk.
- Dyskusja na temat poznanych metod szkolenia zawodowego, szczególnie praktycznego w branży samochodowej, stosowanego w Niemczech.
- Porównanie metod szkolenia zawodowego niemieckiego i polskiego ze szczególnym uwzględnieniem możliwości adaptacji wybranych metod do polskich warunków.
- Rozdanie zaświadczeń potwierdzających uczestnictwo w praktykach doksztalających.
- Sporządzenie dziennego zapisu z przebiegu praktyki.

Sporządzenie dokumentacji praktyk.

Uwaga. *Proponowany przebieg i rozkład praktyk stanowi propozycję tematyczną, która co do kolejności i zakresu może zostać dostosowana do bieżących możliwości i wyposażenia zakładu prowadzącego ciągłą działalność usługową i wynikającej z aktualnych zleceń.*

IV. Dokumentacja przebiegu praktyki

Przebieg praktyk z krótką analizą, wnioskami lub uwagami jest przez każdego z uczestników odnotowany w systematycznie prowadzonym indywidualnym dzienniczku praktyk, stanowiąc podstawę do zaliczenia praktyk.

Dzienniczek praktyk może być również pomocą w dalszej pracy nauczyciela i instruktora kształcenia zawodowego w procesie dostosowywania metod i środków nauczania do wymagań rynku pracy.

6.2. Wybór instytucji i przedsiębiorstw, które spełniają założenia projektu do odbywania praktyk zagranicznych

Zgodnie z założeniami projektu do współpracy należało pozyskać 3 przedsiębiorstwa zagraniczne, a same praktyki w przedsiębiorstwach zagranicznych miały pozwolić uczestnikom na:

- poznanie specyfiki zadań na nowoczesnych stanowiskach pracy w zakresie serwisowania i naprawy samochodów,
- zapoznanie się z trendami w zakresie serwisowania i naprawy samochodów, co w znakomity sposób wykonywane jest w Niemczech,
- zdobycie nowych doświadczeń zawodowych związanych z wybraną specjalnością i wzbogacenie o doświadczenia zagraniczne,
- nawiązanie kontaktów zawodowych, umożliwiających ich wykorzystanie w procesie kształcenia zawodowego,
- doskonalenie umiejętności interpersonalnych w bezpośrednim kontakcie z pracownikami, w tym obserwacja i nabycie nowych sposobów pracy,

- poznanie potrzeb i możliwości na rynku pracy w kontekście zawodu, której są nauczycielami.

Realizacja powyższego możliwa była dzięki:

- obserwowaniu prac prowadzonych na poszczególnych stanowiskach pracy w zakresie serwisowania i naprawy samochodów,
- asystowaniu przy prowadzeniu prac na stanowiskach związanych z kierunkiem kształcenia realizowanym w szkole,
- bezpośrednim wykonywaniu wybranych prac w przedsiębiorstwach.

Dlatego też przy wyborze przedsiębiorstw niemieckich uwzględnialiśmy w sposób skrupulatny wszystkie założenia projektu. Do projektu pozyskano 8 renomowanych salonów i warsztatów samochodowych najpopularniejszych marek. Dzięki takiemu doborowi firm uczestnicy praktyk mieli możliwość poznania nowoczesnych technologii naprawczych i obsługowych, które dopiero wchodzi na rynek polski oraz zapoznania się z nowoczesnym oprzyrządowaniem diagnostyczno-serwisowym.

Ponadto uczestnicy podczas samych zajęć w ośrodkach szkoleniowych mieli możliwość poznania zasad organizacji kształcenia praktycznego w Niemczech oraz zapoznania się z wyposażeniem stanowisk ćwiczeniowych dla uczniów kształcących się w branży motoryzacyjnej.

6.3. Ustalenie z uczestnikami praktyk terminów i miejsc odbywania praktyk zagranicznych

Praktyki zagraniczne odbywały się w formie zorganizowanych wyjazdów grupowych w czasie wolnym od zajęć szkolnych tj. w okresie ferii zimowych w roku 2011 i 2012. Tworząc grupy praktykantów kierowano się przede wszystkim terminem ferii zimowych w danym województwie. Przyjmując taki podział łącznie zorganizowano 8 wyjazdów zagranicznych. Przed każdym wyjazdem przeprowadzono spotkanie informacyjno-logistyczne, podczas którego szczegółowo opowiedziano uczestnikom o przebiegu praktyk oraz udzielano odpowiedzi na zadawane pytania. Podczas w/w 8 wyjazdów podzielono uczestników na mniejsze grupy ok. 15 osobowe uwzględniające zawód, w którym N/I odbywali praktyki. Każda grupa miała zapewnionych tłumaczy oraz opiekunów praktyk. Dodatkowo w trakcie 5 dniowego pobytu w Niemczech uczestnicy mieli zapewniony transport, wyżywienie, zakwaterowanie i ubezpieczenie NNW.

Jednocześnie sam proces poprzedzający skompletowanie grup wyjazdowych na poszczególne terminy wymagał od zespołu projektu nieustanego kontaktu mailowego i telefonicznego ze wszystkimi beneficjentami projektu.

7. Ewaluacja i ocena realizacji praktyk krajowych i zagranicznych

Głównym celem ewaluacji było sprawdzenie w jakim stopniu zrealizowane zostały programy praktyk, w jaki sposób przebiegały praktyki i jakie korzyści przyniosły uczestniczącym w nich nauczycielom.

Ewaluację przeprowadzono dwuetapowo.

1) za pomocą ankiet razem praktyk krajowych i zagranicznych.

W ramach tego badania opracowane zostały ankiety badające poziom stopnia przygotowania nauczyciela do zajęć z uwzględnieniem ćwiczeń i działań praktycznych na wejściu i na wyjściu beneficjenta z projektu oraz opracowano kwestionariusze przy użyciu zobiektywizowanych skal behawioralnych (BARS) opisujących pięć poziomów wykonania czynności opisanej skalą na wejściu i na wyjściu beneficjenta z projektu.

We wszystkich badaniach polegających na samoocenie poziomu wiedzy i umiejętności praktycznych wystąpił wyraźny przyrost badanych wskaźników.

2) za pomocą badania CATI przeprowadzonego po zakończeniu praktyk zagranicznych.

Badanie miało na celu pomiar następujących rezultatów twardych oraz miękkich projektu:

- wykorzystanie zdobytej wiedzy i umiejętności w procesie kształcenia zawodowego (min. 90% beneficjentów),
- aktualizacja teoretycznej wiedzy i umiejętności - adekwatnie do realiów współczesnej gospodarki (min. 80% beneficjentów),
- doskonalenie umiejętności poszukiwania wiedzy dot. nowych rozwiązań technologicznych(min. 80% beneficjentów),

- zwiększenie motywacji do dalszego doskonalenia zawodowego (min. 80% beneficjentów),
- zwiększenie poziomu otwartości na zmiany w procesie nauczania (min. 80% beneficjentów), .

Badanie CATI przeprowadzono w dwóch turach w 2011 i 2012 roku.

W I turze badania rezultaty miękkie projektu zostały osiągnięte w poniższych wartościach i tak :

- 97% badanych zaktualizowało swoją teoretyczną wiedzę i umiejętności adekwatnie do realiów współczesnej gospodarki,
- u 96% respondentów w wyniku udziału w projekcie wzrosła motywacja do dalszego doskonalenia zawodowego,
- poziom otwartości na zmiany w procesie nauczania zwiększył się w przypadku 93% przebadanych nauczycieli/nauczycielek i instruktorów/instruktoerek praktycznej nauki zawodu,
- 88% badanych udoskonaliło swoje umiejętności poszukiwania wiedzy dotyczącej nowych rozwiązań technologicznych.

W II turze badania rezultaty miękkie projektu zostały osiągnięte w poniższych wartościach i tak :

- 95% badanych zaktualizowało swoją teoretyczną wiedzę i umiejętności adekwatnie do realiów współczesnej gospodarki,
- u 95% respondentów w wyniku udziału w projekcie wzrosła motywacja do dalszego doskonalenia zawodowego,
- poziom otwartości na zmiany w procesie nauczania zwiększył się w przypadku 88% przebadanych nauczycieli/nauczycielek i instruktorów/instruktoerek praktycznej nauki zawodu,

- 93% badanych udoskonaliło swoje umiejętności poszukiwania wiedzy dotyczącej nowych rozwiązań technologicznych.

Biorąc pod uwagę powyższe należy uznać, iż wszystkie miękkie rezultaty projektu zostały osiągnięte.

Zarówno w wyniku badania I i II tury nauczycieli można uznać, iż przekazywaną przez nauczycieli wiedzę można zaklasyfikować do trzech typów. Najczęściej badani wskazywali na nowinki technologiczne i inne kwestie techniczne bezpośrednio związane z zawodem, którego nauczają. Wielu nauczycieli opowiadało również uczniom o sposobie, w jaki dydaktyka zawodowa organizowana jest za granicą. Stosunkowo często poruszano również kwestię różnych sposobów organizacji pracy w zakładach czy systemów obsługi klienta.

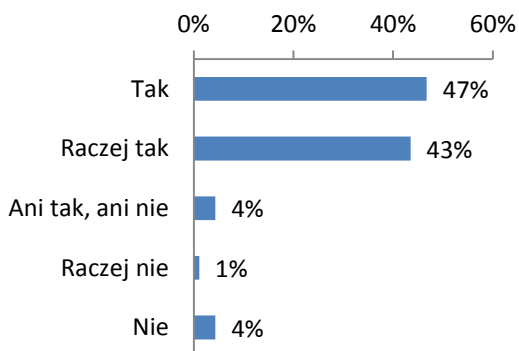
Wszyscy nauczyciele, którzy zastosowali wiedzę zdobytą na praktykach w kształceniu uczniów uznali, że było to dla uczniów interesujące.

Natomiast jako najchętniej wybierane sposoby przekazywania pozyskanych kompetencji praktycznych i zasobu wiedzy teoretycznej respondenci wskazywali, podobnie w I i II turze - zajęcia praktyczne i ćwiczenia, wykłady i pogadanki, a także pokazy materiałów poglądowych realizowane w ramach zajęć lekcyjnych

Wiedzę, jaką uczestnicy praktyk mieli okazję nabyć poprzez udział w projekcie, respondenci ocenili bardzo wysoko. Ok. 90% beneficjentów I i II tury uważa, iż jest ona dla nich przydatna.

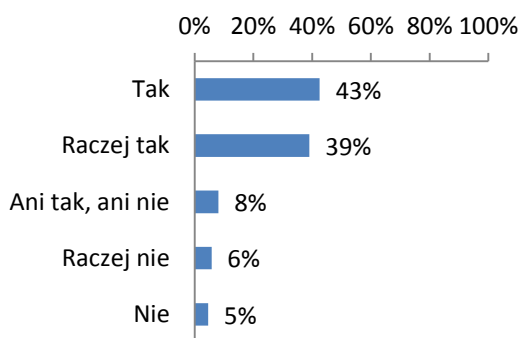
Poniższa tabela dotyczy deklarowanych przez nauczycieli, którzy odbyli praktykę w I i II turze, planów wprowadzenia zmian w procesie nauczania.

Wykres 1. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w wyniku udziału w projekcie zamierza Pan(i) wprowadzić zmiany w swoim procesie nauczania?

Źródło: badanie CATI wśród uczestników (N=92) I tura

Wykres 2. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w wyniku udziału w projekcie zamierza Pan(i) wprowadzić zmiany w swoim procesie nauczania?

Źródło: badanie CATI wśród uczestników (N=87) II tura

Jak wynika z badań uczestnicy projektu w zdecydowanej większości przypadków uważają, że w wyniku udziału w projekcie są bardziej otwarci na zmiany w procesie nauczania. Co więcej zamierzają wprowadzić zmiany w swoim procesie nauczania (wykresy powyżej). Relatywnie mniej jest osób, które zdecydowanie chcą wprowadzić zmiany w procesie nauczania, niż osób, które stwierdzają większą otwartość na takie zmiany. Wynikać to może z trudności, jaką potencjalnie może sprawić przełożenie zdobytej wiedzy na stosowany program nauczania, do którego uczestnicy zdążyli się przyzwyczaić, który od dawna wyznacza rytm ich pracy.

8. Wnioski i rekomendacje

W ostatnim etapie realizacji projektu zaplanowana jest konferencja podsumowująca projekt. Udział w konferencji wezmą nauczyciele uczestniczący w praktykach, przedstawiciele władz oświatowych, CKP, instytucji urzędów pracy oraz przedsiębiorstw przyjmujących nauczycieli na praktyki.

Podczas konferencji ma być omówiony przebieg praktyk oraz ich efekty w odniesieniu do nauczycieli szkół, z których się wywodzili oraz przedsiębiorców. Przedstawione mają być wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczestników mające na celu dokonanie oceny efektywności tych praktyk. Zaplanowana jest również dyskusja, w której wezmą udział przedstawiciele wszystkich stron uczestniczących w realizacji praktyk.

Rekomendacje projektu dotyczą w głównej mierze zdefiniowania potrzeb nauczycieli kształcących w zawodach w zakresie doskonalenia zawodowego. Są adresowane do kierownictw szkół, organów prowadzących szkoły, ale powinny być uwzględnione także na wyższych szczeblach systemu oświaty w ramach modernizacji szkolnictwa zawodowego w naszym kraju.

Poniżej zamieszczamy zbiór postulatów i oczekiwań

Wśród rekomendacji znajdują się te, których realizacja leży po stronie dyrektorów szkół, kierowników kształcenia praktycznego (np. nawiązanie współpracy z nowoczesnymi przedsiębiorstwami i organizacjami praktyk uczniowskich) oraz organów prowadzących szkoły.

Z projektu wynikają też postulaty do Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (np. udział przedstawicieli pracodawców w komisjach egzaminacyjnych), Ministerstwa Edukacji Narodowej (np. aktualizacja treści kształcenia w podręcznikach do kształcenia

zawodowego i dostosowanie ich do rzeczywistych wymagań pracodawców, uwzględnienie w podstawie programowej kształcenia w zawodach branży samochodowej, a wreszcie samych nauczycieli (np. odnowienie/ nawiązanie kontaktu z przedsiębiorstwami, poznanie nowoczesnych technologii, uatrakcyjnienie zajęć lekcyjnych, wzbogacenie ich o treści dotyczące aktualnych wymagań pracodawców wobec przyszłych absolwentów, dzielenie się wiedzą i doświadczeniami z innymi nauczycielami w szkole w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli, nawiązanie kontaktów i wymiana doświadczeń z uczestnikami projektu z innych szkół).

W celu lepszej współpracy pracodawców ze szkołami zawodowymi proponujemy ustanowienie w przedsiębiorstwach koordynatorów do spraw kształcenia zawodowego. Należy dbać o zapewnienie spójności standardów kwalifikacji zawodowych z podstawami programowymi kształcenia w zawodzie; przeznaczenie większych nakładów finansowych na kształcenie zawodowe (przedsiębiorstwa funkcjonujące w gospodarce rynkowej nastawione są na zysk, a przyjęcie uczniów/nauczycieli na praktykę zawsze wiąże się z oderwaniem personelu od zadań produkcyjnych i poniesieniem przez firmy dodatkowych kosztów związanych z udostępnieniem i eksploatacją maszyn i urządzeń). Zainteresowanie przedsiębiorców kształceniem zawodowym może być dla nich opłacalne, gdy weźmie się pod uwagę fakt, że w ten sposób kwalifikacje przyszłych pracowników - absolwentów szkół zawodowych będą lepiej dopasowane do potrzeb. Zaoszczędzi się w ten sposób na szkoleniach nowoprzyjętych pracowników.

Uczestnicy praktyk potwierdzają, że udało im się nawiązać bliższy kontakt z przedsiębiorstwami, w których odbywali praktyki. Beneficjenci naszego projektu podkreślają fakt, że obecnie szkoły kształcą na potrzeby pracodawców sprzed kilku lat. Oprócz zwiększonych nakładów finansowych, które są niezbędne dla

prawidłowego funkcjonowania kształcenia zawodowego, konieczne jest także wprowadzenie kształcenia zintegrowanego, łączącego teorię z praktyką a także zapoznanie uczniów z perspektywami zatrudnienia, by uniknąć zjawiska kształcenia w warunkach niepewności.

9. Podsumowanie

Dzięki realizacji projektu UCZYĆ PRZEZ PRAKTYKĘ - pilotażowy program doskonalenia zawodowego” opracowane i zweryfikowane zostały programy praktyk dla nauczycieli w przedsiębiorstwach dla następujących zawodów:

- Technik pojazdów samochodowych
- Mechanik pojazdów samochodowych
- Elektromechanik pojazdów samochodowych
- Blacharz samochodowy

Badania ankietowe przeprowadzone wśród uczestników praktyk, wykazały wysoki poziom oceny celowości i efektywności odbywania takich praktyk. Wysoko oceniona została też efektywność odbytych praktyk zarówno przez samych uczestników jak i przedsiębiorców.

Praktykę wykorzystano do oceny stopnia identyfikacji wymaganych umiejętności na stanowisku pracy, wyszczególnionych w podstawach programowych. Uczestnicy praktyk pozytywnie ocenili dobór przedsiębiorstw wytypowanych do przeprowadzenia praktyk.

Ocena efektów realizacji praktyk wykazała istotny wzrost wiedzy i umiejętności w wyspecyfikowanych dziedzinach. Nauczyciele deklarowali wykorzystanie tego wzrostu w swojej pracy z uczniami, szczególnie w ich kształceniu praktycznym.

Aby praktyka spełniła zakładane cele jej program musi być starannie przygotowany, z uwzględnieniem możliwości produkcyjnych i technologicznych przedsiębiorców. W fazie opracowywania programu praktyki powinno się przeprowadzić sondaż wśród przedsiębiorców odnośnie możliwości zrealizowania celów praktyk. Praktyki zagraniczne, pomimo, że są trudniejsze

do przeprowadzenia ze względów językowych, są jednak uzasadnione, gdyż dają nauczycielom możliwość porównania warunków pracy i poziomu technologicznego przedsiębiorców zagranicznych i krajowych. Odbycie przez nauczycieli praktyki zagranicznej pozwoli im na pełniejsze zrozumienie warunków panujących na europejskim rynku pracy.

Szczególne cenne jest poznanie zagranicznych rozwiązań organizacyjnych dot. kształcenia zawodowego z uwzględnieniem aktywnego udziału pracodawców.

